

SZEMLE

Megjelent a Nemzeti Tájstratégia (2017–2026) Kormányhatározat

Bevezetés

A tájvédelem a 20. század közepén kiteljesedő természetvédelem majd az 1970-es évektől világméretű áttörést elért környezetvédelem nyomán az utóbbi 20 évben került a szakmai figyelem fókuszába. Előzmények természetesen jóval korábbról is idézhetők, például Anglia leglátványosabb táját, a cumbriai Tóvidéket (Lake District) már 1810-ben „megőrzendő nemzeti értéknek” javasolták, a középső Rajna-völgy területén pedig 1869-től „tájszépítészeti” egyesület (Verschönerungsverein) igyekezett tettekre váltani a harmónikus kulturtáj iránt megnövekedett társadalmi igényt (CSORBA P. – CSATÁRI B. 2017). Hazai viszonylatban a táji léptékű védelem előfutáraként az 1958-ban készült Balatoni Regionális Tervet szokás említeni.

A tájvédelem ügyének vitathatatlan előnye, hogy a szép tájakban összegződik a természet- és környezetvédelem minden alapcélja, a közvélemény által elvárt táj valódi szintézise a rendezett, hasznosított, egészséges, esztétikus környezetnek és a megőrzendő élővilágnak. Az ilyen látvány iránti igény belülről jön, „Az emberek javarésze különös meghatottságot érez, ha harmonikus elrendezésben látja a fűvet, a fát, homokot, hegyet, partot, felhőket és az ég színét” (GENTELLE, P. 1999). A tájvédelem ma sokszor inkább látványvédelem, és csak ezen keresztül, áttételesen jelenti a táj működésének védelmét. A társadalmi támogatást még sokkal könnyebb elnyerni a tájképi arculatának megőrzéséhez, javításához, mint egy működési probléma kiküszöböléséhez, pl. a talajvízszint csökkenésének megállításához, vagy allergén, de védett faj (pl. nagy ezerjófű) élőközösségének fenntartásához.

A kellemes tájkép kialakítására törekvő tájvédelem indokoltságával az emberek többsége egyetért, bár sok konkrét környezetvédelmi esethez hasonlóan csak addig, míg az nem korlátozza magántulajdonának használatát és nem csökkenti annak piaci értékét. Ha a táj harmóniája érdeké-

ben pl. tiltott, vagy költséges az ingatlan átépítése, az erdő kitermelése, az árvízmentesítés stb., a támogatottság könnyen elillan. A hátrányos kötelezettségek alóli kibúváshoz kézenfekvő indok, hogy a táj látványa szubjektivitásra épülő esztétikai kategória, amely esetében soha nem várható teljes társadalmi egyetértés. A „közmegegyezés” mögött általában csak a statisztikai többség áll, s a társadalmi hangulat gyors változására számos aktuális példát látunk.

A Nemzeti Tájstratégia előzményei

Az európai tájvédelem ügyének első nagy horderejű eseményére 2000 őszén került sor, amikor az Európa Tanács (Council of Europe) vidékfejlesztési szakbizottságának firenzei ülésén a tagállamok számára csatlakozásra megnyitották az Európai Táj Egyezményt (European Landscape Convention). Erre az egyezményre hivatkozik a kormány által 2017. március 20-án elfogadott magyar Nemzeti Tájstratégia is (1128/2017. (III.20.) Korm. határozat), kimondva, hogy a hazai tájstratégia magáévá teszi az Európai Táj Egyezmény fogalmi alapállását, amennyiben:

- „a táj az ember által érzékelt terület, amelynek jellege természeti tényezők és/vagy emberi tevékenységek hatása és kölcsönhatása eredményeként alakult ki.”
- „a táj hozzájárul a helyi kultúra formálásához és alapvető tényezője Európa természeti és kulturális örökségének. Elősegíti az emberi jólétet és az európai identitástudat erősítését.”
- „a táj fontos kulturális, ökológiai, környezeti és társadalmi szerepet tölt be ... melynek védelme (landscape protection), kezelése (landscape management), és tervezése (landscape planning) munkahelyeket teremtő tevékenység.”

Az Európai Táj Egyezmény hazai jogrendbe történő beillesztése, az ún. ratifikáció évekig

elhúzódtott. A 2000 és 2008 között sűrűn változó minisztériumi struktúrában már az egyezmény végrehajtásáért felelős államigazgatási szervezet kijelölése sem volt vitáktól mentes. Végül ezt a feladatot első helyen a természetvédelemért felelős (mai nevén) Földművelésügyi Minisztérium kapta meg, de egyeztetési és egyetértési kötelezettsége van a kulturális örökség védelméért, valamint a területfejlesztésért és területrendezésért felelős minisztériummal (jelenleg a Miniszterelnökség, ill. a Nemzetgazdasági Minisztérium).

A parlamenti döntés 2007 szeptemberében született meg (2007. évi CXI. törvény), s Magyarország 26. csatlakozó államként 2008. február 1.-től részese a nemzetközi egyezményének. A viszonylag lassú kibontakozás ellenére az egyezményben foglalt gondolatossága időközben hatással volt, egyébként a tájvédelemmel kapcsolatba hozható új, vagy megújított törvény, rendelet, határozat szövegére is.

Ezek közül példaként említhető a 2001. évi LXIV. törvény a Kulturális Örökség védelméről is, amelynek 3. paragrafusa kimondja, hogy *„A kulturális örökség védelme érdekében a köz- és magáncélú fejlesztéseket – így különösen a terület- és településfejlesztés, terület- és településrendezés, környezet-, természet- és tájvédelem és az ezzel kapcsolatos beruházások tervezését – e védelemmel összhangban kell végezni.”*

Hivatkozhatunk a környezeti hatásvizsgálatok (KHV) módszertanát szabályozó kormányrendeletre 314/2005 (XII.25) is, amelyben a KHV tartalmi elemeinek felsorolásánál már első helyen szerepel a tájak rendszerszintű elemzésének kötelezettsége. Korábban az ökológiai és a települési környezet vizsgálata élvezett elsőbbséget, 2005 óta azonban a táj komplex elemzése áll a felsorolás élén.

A Táj Egyezmény törvényi megerősítése óta eltelt években, 2013 szeptemberében került elfogadásra a Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitekintéssel 2050-re c. szakmapolitikai vitaanyag, amely az éghajlat várható megváltozása miatt szorgalmazza a kistérségi vízkörforgások rehabilitációját és az ártéri tájgazdálkodási mintaterületek kialakítását.

Végül a tájvédelem sűrűn szerepel a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról szóló 1/2014. (I.3.) országgyűlési határozatban is; a *„kiemelkedő táji értékű térségek” fejlesztése, a középtávon megvalósítani szükséges környezetstratégiai feladatok között szerepel „az épített környezet*

értékeinek és a természeti erőforrások védelme, a természet- és tájvédelem, ... a kedvező táji adottságok megőrzése, a táj szerkezetének és karakterének kedvezőtlen irányú változásának lassítása, megállítása”. Szorgalmazza a komplex tájgazdálkodási programok beindítását, – pl. a Duna-Tisza közti homokhátságon, az Ormánságban (Ős-Dráva-projekt), vagy hazánk egyik legelmaradottabb térségében, a Cseréhatán.

Látjuk tehát, hogy a tájra vonatkozó elvárások, korlátozások egyre határozottabban szerepelnek életünk jogi kereteit meghatározó dokumentumokban, ebből következően mind erősebben hat a közgondolkodásra. Az utóbbi 10-15 évben a tájakkal kapcsolatban Magyarországon lezajlott egy jelentős szemléleti átalakulás, aminek hatására számottevően módosult a táji környezet társadalmi megítélése. Ma már nem hat valóságtól elrugaszkodott álomnak a hatékony tájvédelem. Magyarországon is kezd természetessé válni, hogy a tájképi látvány köztulajdon, tehát védelme közösségi feladat, vagy ahogy a Nemzeti Tájstratégia fogalmaz: a *„tájvédelme, kezelése és tervezése mindenki számára jogokat biztosít, és mindenkire kötelezettségeket ró.”*

A táji látvány felértékelődésének egyik nyilvánvaló oka, hogy a vizuális élmény fontos eleme a turizmusnak, ezáltal a táji látvány, a táj állapota jelentős gazdasági tényezővé vált. Számos környezetpszichológiai vizsgálat jutott arra a következtetésre, hogy a rendezett, esztétikus táj előnyösen hat a társadalmi hangulatra, az egyéni kreativitásra, a mentálhigiéniás állapotra (Gifford, R. 2007.). Emellett a táj védelme jó indikátora a társadalom bizonyos gazdasági-szellemi színvonalának is, egy olyan fejlettségi szintnek, amikor a lakosság képes megjeleníteni és elérni, hogy mindennapjai rendezett, egészséges, biztonságos, esztétikus tájakban teljenek. Európában ma már a gazdasági fejlettség lehetővé teszi az alacsonyabb intenzitású földhasználatot, nagy természetvédelmi és rekreációs területek kivonását a művelés alól. Európa számos tája nagyobb társadalmi, pl. turisztikai értéket képvisel látványelemként, stresszmentes, esztétikai környezetként, mentális egészségügyi tényezőként, mintha ott alacsony hozamú földműveléssel, vagy bányászattal foglalkoznának.

A Nemzeti Tájstratégia tartalma

A fent említett hatásköri megosztás miatt a tájstratégia kidolgozásának koordinációja is

az Földművelésügyi Minisztérium Környezet-ügyért, agrárfejlesztésért és hungarikumokért felelős államtitkárságának Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztályára hárult.

A dokumentum bevezető mondatai szerint a Nemzeti Tájstratégia (továbbiakban: NTS) egyik alapfeladata a társadalom figyelmének és felelősségérzetének felkeltése. Az Európai Táj Egyezmény szellemének megfelelően a védelem-kezelés-tervezés hármas eszközrendszerét kívánja alkalmazni:

- *A táj védelme a táj jelentős, vagy jellemző sajátosságainak megőrzésére és fenntartására vonatkozik. Örökségi értékét a táj természeti adottságai és/vagy az emberi tevékenységek révén kialakult elemeinek jellemző összetétele adja.*
- *A táj kezelése a fenntartható fejlődés szempontjából olyan tevékenységet jelent, amelynek célja a táj rendszeres fenntartása. Célja, hogy a társadalmi, gazdasági és környezeti folyamatok által előidézett változásokat irányítsa és összhangba hozza.*
- *A táj tervezése olyan céltudatos tevékenységet jelent, amelynek célja a táj fejlesztése, helyreállítása vagy új létesítése.*

Mivel a tájvédelem párhát ritkítóan sokféleképp kapcsolódik a legkülönbözőbb tematikájú szakpolitikai stratégiákhoz, már ezek felsorolása és a relációk rövid bemutatása is terjedelmes bevezető fejezetet eredményezett. Az NTS 2015-2016-ban lezajlott kidolgozása-
kor az alábbi érvényben lévő, vagy elfogadás-
hoz közeli állapotban lévő dokumentumokat kellett figyelembe venni: *Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió; Nemzeti Fenntartható Fejlesztési Keretstratégia 2012-2024; A biológiai sokféleség megőrzésének 2015-2020 közötti időszakra szóló stratégiája; Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitekintéssel 2050-re; Nemzeti Környezetvédelmi Program 2015-2020; Nemzeti Természetvédelmi Alapterv; Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020; Nemzeti Vízstratégia (Kvassay Jenő Terv); Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030; Energetikai ásványvagyon-hasznosítási és készletgazdálkodási Cselekvési Terv, Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016.*

Az NTS csak felsorolás szintjén említi 18 figyelembe vett nemzetközi egyezményt, jogi anyagot, amelyek közül érdemes kiemelni Írország és Svájc Nemzeti Tájstratégiáját, az EU Duna Régió Stratégiát, ill. a Biológiai és táji sokféleség

pán-európai stratégiáját. A nemzeti tájstratégiák lassan felsorakoznak az európai országok társadalmi-gazdasági-területi jövőképét felvázoló víziók mellé, amelyek ma elsősorban 5 globális kihívásra adandó válaszokat mérlegelik: a demográfiai átrendeződés, migrációs helyzet; a gazdasági fejlődés fenntarthatósága; az energiabiztonság; az éghajlatváltozás és a biológiai és táji sokféleség csökkenése. Ezek közül a két utolsó erősen, a másik három áttételesen, de jól kimutatható módon kapcsolódik a tájak állapotához, használatukhoz, jövőbeli fejlődésükhöz.

Az NTS mellékletek nélkül 70 oldalnyi anyagának felépítése megfelel a stratégiai koncepciók szokásos logikai menetének: 1) átfogó helyzet-elemzés; 2) jövőkép, szakmapolitikai célkitűzések; 3) beavatkozási területek, eszközök; 4) pénzügyi háttér; 5) nyomon követés (monitoring).

Helyzelemzés a magyar tájak állapotáról és a tájtervezési rendszerről

A táji léptékű tervezés közvetlen előzményei hazánkban az 1980-as évekre vezethetők vissza. Az akkori Építészügyi és Városfejlesztési Minisztérium (ÉVM) 9007/1983. számú szakmai ajánlása alapján elkészült korabeli ... „*regionális tájrendezési terveknek azonban joghatása nem volt ... mivel nem létezett olyan törvényi szintű rendelkezés, amely tisztázta volna a tájrendezési tervek jogi státuszát, hierarchiájában betöltött helyét, kötelező figyelembevételét. Ezt az állapotot szüntette meg a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló törvény elfogadása 1996-ban.*

A 80-as évek elejétől a települési szintű zöldfelületi, tájrendezési és tájtervezési feladatok a településrendezési tervek szakági munkarészeként kerültek kidolgozásra. A részletes rendezési tervekben a zöldfelületi, az általános rendezési tervekben a tájrendezési feladatok megoldása kapott szakági hangsúlyt. Mindkét tertípusnál kötelező, alátámasztó, de jóváhagyásra nem kerülő munkarészeként szerepeltek a tájrendezési és a zöldfelületi szempontok.”

Az NTS három pontba rendezi a magyarországi tájak jelenlegi állapotát döntően befolyásoló, ún. „hajtóerőket”:

- Az országban egyre nagyobb a népességszám regionális különbsége, a lakosság polarizálódása. Egyik végén állnak az elnéptelenedő vidéki tájak, a másik szélsőség az erős agglomerációs nyomás alatt

lévő főváros és néhány vidéki nagyváros peremvidéke. Az utóbbiak településszegélyein évente 4000-7000 hektár termőföld kerül beépítésre.

- A gazdasági fejlődés és fejlesztési igény nem közelít a természeti erőforrások megújuló képességéhez. *„Megfelelő ösztönzők hiányában csökken a területhasználók érdekltsége az okszerű, területi adottságokhoz illeszkedő, tájpotenciálra alapozott tájhasznosítás kialakításában, szükség esetén a művelési ágváltásban.”*
- Az intenzív városiasodás miatt csökken a népesség tájidentitása; *„A tájtól elszakadó ember felelősségérzete gyengül, saját személyes felelősségét, annak közvetett volta miatt gyakran nem, vagy csak későn ismeri fel. Nem érzi a saját és a közösség felelősségét az eltűnő táji örökségért. ... Kialakulatlan a közösségek tájjal kapcsolatos eszközzrendszere, az állampolgárok és kisközösségek részvételi hajlandósága gyenge, kevés a tájért tenni akaró, táji örökség megőrzését célul kitűző aktív civil szervezet.”*
- A védelmi célú intézkedések meghatározó szerepe; *„Az alkalmazkodó (adaptív) tájhasznosítás lezárulta óta az intenzív gazdasági termelés és a növekvő beépítési, területfoglalási igény miatt a jogi védettségeknek meghatározó szerepe van a kulturális és természeti értékek megőrzésében. ... egy közösen meghatározott (konszenzuson alapuló) magasabb szintű cél érdekében össze kell hangolni, illetve szükség esetén korlátozni kell a tájhasználatokat, valamint az ahhoz kapcsolódó egyes tevékenységeket.”*

A fenti tendenciák megfékezésére, vagy érvényesítésére hatékony tervezési eszköztárra volna szükség. Sajnos a jelenleg érvényes tájtervezési rendszer hiányosságait érdemben sem a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996-os törvény, de még az Európai Táj Egyezményt kihirdető törvény sem szüntette meg. A probléma lényegét az NTS így összegzi: *„A jelenlegi tervezési rendszerben a tájvédelmi szempontok országos és megyei szinten a területrendezési tervekbe, települési szinten a településrendezési tervekbe integrálódnak. Mindkét szinten a törvényi szabályozás nevesíti a környezet-, a természet- és a tájvédelem, valamint a tájhasználat, a tájszerkezet és a tájkép formálásának összehangolt érdekeit, azonban a szakági*

munkarészek alárendelt szerepet töltenek be. Hiányzik a táj léptékű tervezést és a tájak védelmét, illetve hasznosítását szolgáló – a különböző szintű tájtervek hierarchikus sorozatából felépített – tervrendszer. A települési és területrendezési tervek, szabályozások során nem jelenik meg a tájjelleghez való igazodás. A településrendezési jogszabályok a tájjal kapcsolatban laza keretrendszert fogalmaznak meg. A településrendezési eszközök elsődlegesen az építési szabályozásokra fókuszálnak. A valós tájhasználat befolyásolása érdekében további tervezői eszközök szükségesek. Hiányzik továbbá a tájak karakter alapú számbavétele, leírása, bemutatása (tájleltár), és a kapcsolódó minőségi célkitűzések meghatározása, valamint az ezen az alapon történő térségi tervezés. A tájjal kapcsolatos nyilvántartási rendszerek finanszírozási, hozzáférési, adatfeltöltési, adat-karbantartási, rendszer-karbantartási és kompatibilitási problémákkal terheltek.”

Komoly mértékben érinti a tájaink állapotát az is, hogy *„a táj, illetve az ökoszisztéma értéke, szolgáltató szerepe országos szinten, sem ökoszisztéma szolgáltatásokra bontva, sem integráltan nincs feltárva, ennek ellenére megállapítható, hogy a tájak ökoszisztéma-szolgáltatás potenciálja szélsőségesen az ellátó szolgáltatások kinyerésére helyezi a hangsúlyt. Országos szinten általánosan megállapítható, hogy leépültek a szabályozó, csillapító hatású táji szolgáltatások.”*

Mivel az NTS a települések teljes közigazgatási területét, beleértve a víztesteket is a táj részének tekinti, kiemelt jelentősége van a települési funkció megfelelő kezelésének. *„A tájkép, településkép, utcakép legtöbb településen hétköznapi, az elnéptelenedő településeken a leromlás már a településközpontban is látható. A vándorlási célpontot jelentő városok táji beágyazottsága gyenge. Az új építkezések ... sokszor az illeszkedés igénye nélkül jelennek meg. A terepi adottságokhoz igazodás elmarad, ... az anyaghasználat, a lépték, a színvilág közösségi normái átalakulóban vannak... A magyarországi településszegélyek, „településkapuk” funkcionálisan és esztétikailag is többnyire rendezetlenek.”*

A fentiekkel szemben néhány pozitív példát a Világörökségi helyszínek esetében lehet felidézni, ahol érvényt lehet szerezni a településkép, a külterületi építmények, préházak, pincék, gazdasági épületek megjelenését szabályozó előírásoknak. Remélhetően fordulat várható a tele-

püléskép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény hatályaba lépésétől is, mert a kiemelt illetékességi helyek felsorolásában szerepelnek kifejezetten táji léptékű területi egységek; a tájvédelmi körzetek, a tájképvédelmi területek, az egyedi tájértékek területe, az ökológiai hálózat magterülete és az ökológiai folyosók is.

Jövőkép és célkitűzések

Az NTS a helyzetelemzés után felvázolja a megvalósítandó célállapotot, amelynek elérése esetén a) a tájat meghatározó környezeti elemek használata hosszú távon fenntartható; b) fennmaradnak az értékes hagyományos tájhasználatok; c) megtörténik a degradált helyszínek helyreállítása; d) változatosság és gazdagság jellemzi a természetközeli és az átalakított területeket, de a termeléssel összefüggő tájhasználatot is; e) alacsony a beépített területek aránya, amely nem, vagy csak a tényleges igényeknek; f) megfelelően növekszik és kompakt, élhető települések jellemzik, végül g) harmonikus a települések, illetve az örökségi elemek táji beágyazottsága.

A települések fejlesztésének hangsúlyos elve az ún. kompakt települési területhasználat, amely fékezni igyekszik a szuburbanizációs szétterülést, a táj települési tájja válásának folyamatát. Ez a koncepcionális fordulat a nyugat-európai nagyvárosok körül létrejött elővárosi hálózat negatív tapasztalataira hivatkozik, amit elsősorban a megnövekedő közlekedési intenzitás miatt jelentkező környezetszennyezés és az állandósuló stresszhelyzet okoz.

Beavatkozási programok

Magyarország elkövetkező 10 évre szóló tájhasználati stratégiájának konkrét tartalmát leg részletesebben az ún. beavatkozási programok felsorolásából lehet áttekinteni. A dokumentum 3 fő- és összesen 12 alcél nevesít.

*I. Táji adottságokon alapuló tájhasznosítás meg-
alapozása*

- I.1. alcél: Táji adottságokon alapuló tájhasznosítás kereteinek meghatározása*
- I.2. alcél: A tájhasználat változásának nyomon követése*
- I.3. alcél: A táji adottságokon alapuló tájhasznosítás integrálása a döntési mechanizmusokba*

I.4. alcél: Komplex tájzsemlélet integrálása a kutatásokba

II. Élhető táj – élhető település – bölcs tájhasznosítás

- II.1. alcél: Kompakt, klímabarát, értékőrző települések*
- II.2. alcél: Tájba illesztett infrastruktúrák*
- II.3. alcél: Táji adottságokon alapuló termelési funkciók*
- II.4. alcél: Táji adottságokon alapuló rekreációs funkciók*
- II.5. alcél: Jobban működő szabályozási és védelmi funkciók*

III. A tájidentitás növelése

- III.1. alcél: Fogékonyság, társadalmi felelősségvállalás növelése*
- III.2. alcél: A társadalmi részvétel növelése*
- III.3. alcél: A tájjal kapcsolatos képzés, oktatás fejlesztése*

Minden alcélra vonatkozóan van egy rövid értékelés, majd egy-egy táblázat foglalja össze az adott témához kapcsolódó feladatokat, intézkedéseket, minden esetben megjelölve a végrehajtásért első helyen felelős szervezetet (kormányzat, önkormányzat, civil szervezetek, ill. egyetemek, kutatóintézetek).

Az első alcél esetében például: a „Táji adottságokon alapuló tájhasznosítás kereteinek meghatározása” alatt az alábbi megállapítások olvashatók:

„... ki kell dolgozni a magyarországi tájak tájkarakter alapú tájtipizálási módszertanát. A módszertan alapján létre kell hozni az országos tájkarakter területek komplex digitális adatbázisát. ... Az országos tájkarakter területekre, térségi tájkarakter területekre és a helyi tájkarakter területekre minőségi célkitűzéseket és kezelési irányelveket kell meghatározni.

... újabb történeti tájak kerüljenek lehatárolásra.

A kompakt települési modellt és a klímabarát települési modellt tovább kell fejleszteni, közérthetővé kell tenni. Ki kell dolgozni a táji léptékű örökségvédelem módszertanát. Mindezek rendszerebefoglalásaként ki kell dolgozni a tájtervek hierarchikus rendszerét.”

Ehhez a feladatcsohorhoz tartozik pl. a zöldinfrastruktúra felmérése és állapotértékelése, a mezőgazdasági tájfajtakataszterezése, az ún. barnamezős területek felmérése, a tájak beépítések, vonalas infrastrukturális létesítmények általi feldarabolódásának fékezése, stb.

Az I./3. alcél feladatai között szerepel, egy Nemzeti Tájhasználati Alopertv készítése, amely

egy GIS rendszerű térképi lehatároláshoz kötött konszenzuson alapuló hosszú távú terv, a II./4. alcélon belül a rekreációs funkciót ellátó területek terhelhetőségének vizsgálata, a III./3. az oktatásnak szentelt alcél körvonalazása pedig így zárul:

„Az oktatásban a tájjal kapcsolatos ismeretek átadása nem korlátozódhat a tájhoz értő szakemberek szűk körére, hanem ki kell, hogy terjedjen többek között a mérnök-képzésekre és minden más olyan képzésre, amelynek leendő szakemberei döntéseikkel a tájállapotát, használatát befolyásolják.”

Pénzügyi háttér és beszámolási kötelezettség

A kormányhatározat a finanszírozás tekintetében jórészt az uniós operatív programokra számít, kivéve a tájidentitás növelésével kapcsolatos célok esetében, amelyek nem igényelnek többlet költségvetési forrásokat.

Az NTS utolsó fejezete a végrehajtás tervezett időbeli ütemezését tartalmazza. A teljesítést számon kérő, első beszámolás határideje 2020. június 20. Egyes részfejezetekre nézve vannak későbbi, például 2022-es (az országos tájkarakter-változás monitorozás elindítását számonké-

rő), vagy 2024-re tett terminusok is, például az ún. Nemzeti Tájhasználati Alapterv elkészítésére vonatkozóan.

Összefoglalás

A Nemzeti Tájstratégia megszületése komoly előrelépés a hazai tájrendezés és tájvédelem hatékonyságának növelése szempontjából. A stratégia erősen fókuszál az eddig tapasztalt gyenge érdekérvényesítés okaira, a koherens tervezési rendszer felépítésének szükségességére. Határozottan állást foglal a minőségi célkitűzések és a kezelési tervek megvalósítását biztosító jogi háttér kiépítésének halaszthatatlan mivolta mellett.

Vannak sürgető szakmai feladatok is, közülük kiemelkedik a tájkarakter vizsgálat, a tájtipizálás percpionális és identitáserősítő vonásait is magába foglaló metodika országos, térségi (regionális) és helyi szintre történő kidolgozása. Szerencsére ez a munka 2016 őszén el is kezdődött, egy KEHOP pályázat keretében. Az NTS céljainak teljesítéséhez nélkülözhetetlen tájkarakter alapú tájtipizálásba tájépítészek, területtervezők, ökológusok és geográfusok is részt vesznek.

CSORBA PÉTER – PÁDÁRNÉ TÖRÖK ÉVA
– KINCSES KRISZTINA

IRODALOM

- CSORBA P.–CSATÁRI B. 2017: Tájföldrajz és táji önazonosság. Magyar Tudomány 2017/3 pp. 284–292.
GENTELLE, P. 1999: Látvány és táj. In: Arthus-Bertrand, Yann: Földünk a magasból. Corvina, Budapest
GIFFORD, R. 2007: Environmental Psychology. Colville, WA: Optimal Books.